

Seminář 7

Smlouvy II

Obsah

- Specifičnost aktiv / vztahové investice
- Asymetrie informací
- Alokace rizika ve smlouvách
- Kvíz

Úkol 1. Specifičnost aktiv / vztahové investice

Případ: Travellers Intern. AG v. Trans World Airlines, Inc

- Travellers International, AG (Travellers) nabízel mezinárodní prázdninové zájezdy.
- Travellers uzavřel smlouvu s mezin. leteckou společností Trans World Airlines (Trans):
 - Travellers navrhl každoroční *Getaway Tours*, vytvořil marketingové brožury pro Trans a tyto prohlídky provozoval.
 - Trans prodávala *Getaway Tours* a poskytovala leteckou dopravu na zájezdy.
- Trans byla plně kompenzována za letenky a získala % z maloobchodní ceny zájezdů.
- V roce 1984 se společnosti domluvily, že Travellers poskytne nejméně 100 000 brožur a stejně jako v minulosti bude připravovat a realizovat program na zemi.
- V roce 1985 Trans změnila majitele, v roce 1986 nastalo totéž i u Travellers.
- Trans renegociovala smlouvu, která vedla ke snížení ceny a počtu brožur.
- Pouhé tři měsíce poté Trans vypověděla smlouvu s Travellers.
- Travellers zažaloval Trans a požadoval konkrétní plnění smlouvy z roku 1984.
 - Travellers poskytl důkazy, že 90-95 % jejich podnikání pochází ze smlouvy s Trans.
 - Obě strany poskytly i důkazy o tom, že plnění smlouvy by bylo pro Trans ziskové.
 - Oficiální výpovědní důvod se týkal výměny managementu Travellers

Specifičnost aktiv / vztahové investice

- a) V čem spočívala specifičnost aktiv v tomto smluvním vztahu (z pohledu Travellers?) Jaké z ní měla společnost Travellers přínosy a jakému ji vystavila riziku?
- b) Jaké byly možné důvody, že smlouva neobsahovala ustanovení o určení výše náhrady škody?
- c) Soud odmítl důvody vypovězení smlouvy a stanovil, že strany mají nadále pokračovat v plnění kontraktu. Jaké jsou výhody a nevýhody tohoto rozhodnutí oproti umožnění výpovědi za podmínky náhrady ušlého zisku?
- d) Kdyby strany mohly napsat úplnou smlouvu, jak by pravděpodobně ošetřily sporné body, které vyvstaly v tomto sporu? Shoduje se toto pravděpodobné řešení s tím, jak spor rozhodl soud? Pokud ano nebo pokud ne, je to z ekonomického pohledu dobře nebo špatně?
- e) Předpokládejte hypoteticky, že soud by aplikoval následující pravidlo: jelikož smlouva neobsahovala ustanovení o náhradě škody, mohou strany vypovědět smlouvu kdykoli. Jaké by byly pravděpodobné následky takového pravidla?

Specifičnost aktiv / vztahové investice

c) Soud odmítl důvody vypovězení smlouvy a stanovil, že strany mají nadále pokračovat v plnění kontraktu. Jaké jsou výhody a nevýhody tohoto rozhodnutí oproti umožnění výpovědi za podmínky náhrady ušlého zisku?

Q: Bude vztah pokračovat? Jaké budou transakční náklady?
Jaký dopad na transakční náklady má samotné vynesení verdiktu?
Precedenční pohled?

Je efektivní ve vztahu pokračovat?	Náhrada ušlého zisku	Vynucené plnění
ANO		
NE		

Asymetrie informací

- Co to znamená?
- Jak ovlivňuje asymetrie informací fungování trhů?
 - Krajní případ: market for lemons
- Normativní otázky:
 - Za jakých podmínek mají být smlouvy uzavřené za asymetrických informací neplatné?
 - Mají strany mít povinnost informace zveřejnit?

Asymetrie informací

- Druhy informací
 - Produktivní informace
 - Redistributivní informace
 - Destruktivní informace
- Pokud před uzavřením smlouvy nezveřejníte informace, jedná se o podvod, či omyl?

Asymetrie informací

Pan Zajíc se po několika letech v zahraničí, kde pracoval jako hudební producent, vrací zpět do své země. Ví, že v zahraničí se zase zvyšuje poptávka po vinylových deskách. Z dětství ví, že ve vedlejším městě byla továrna na výrobu vinylových desek, navštíví ji a dohodne se s majitelem na odkupu původních zařízení na výrobu vinylů za cenu o málo vyšší, než cena šrotu. Díky kontaktům v zahraničí začíná provozovat velmi ziskovou výrobu vinylů.

O jaký druh informace se jedná? Je efektivní, aby kupní smlouva byla platná?

Asymetrie informací – insider trading

- Alan Svoboda (ČEZ) – asi nejznámější případ insider tradingu v ČR
- V roce 2005 nakoupil Svoboda akcie ČEZ krátce před oznámením hospodářských výsledků. Později je se ziskem 1.6 milionu Kč prodal
- Byl trestně stíhán, ve správním řízení mu ČNB uložila 4 milionovou pokutu
- Soudy opakovaně potvrdily, že o trestný čin zneužití informací v obchodním styku nešlo
- Pokuta byla nejprve snížena na 1,7 mil. Kč, nakonec uplynula desetiletá promlčecí lhůta

O jaký druh informace se jedná?

Kdyby byl insider trading legální, jaké by to mělo důsledky pro fungování kapitálového trhu?

Asymetrie informací (Úkol č. 2)

Kupujete si dřevostavbu a po pár týdnech od uzavření smlouvy si všimnete, že ve Vašem domě bydlí ještě někdo – termity. Chcete minimalizovat škody, tak jste nuceni okamžitě termity vyhubit. Poté zažalujete prodávajícího, který Vám zatajil informaci o termitech, o náhradu škody.

O jaký druh informace se jedná?

Je efektivní vyžadovat sdělení této informace před prodejem (mandatory disclosure)?

Asymetrie informací

Pan X si objedná přepravu zásilky do 3 dnů od uzavření smlouvy. Přepravce Y se dostane do prodlení a dodá zboží o 10 dnů později. Pan X v důsledku pozdě dodaného zboží utrpí škodu ve výši 150 mil. Kč, neboť musel pozastavit provoz celé továrny. Škoda vznikla v důsledku jednání dodavatele.

- a) Je povinen pan Y uhradit škodu 150 mil. Kč panu X?
- b) O jaký druh informace se jedná?

Předvídatelnost – Hadley v. Baxendale

- Poprvé využít test předvídatelnosti
- Provozovatel mlýna (Hadley) uzavřel s dopravcem (Baxendale) smlouvu o přepravě hřídele k opravě
- Hřídel byla esenciální pro fungování mlýna, provozovatel mlýna neměl záložní hřídel, což přepravce nevěděl
- Přepravce porušil smlouvu a zpozdil přepravu o 5 dní
- Hadley zažaloval Baxendale o náhradu ušlého zisku

Předvídatelnost – Hadley v. Baxendale

- Poprvé využít test předvídatelnosti
- Provozovatel mlýna (Hadley) uzavřel s dopravcem (Baxendale) smlouvu o přepravě hřídele k opravě
- Hřídel byla esenciální pro fungování mlýna, provozovatel mlýna neměl záložní hřídel, což přepravce nevěděl
- Přepravce porušil smlouvu a zpozdil přepravu o 5 dní
- Hadley zažaloval Baxendale o náhradu ušlého zisku
- Soud rozhodl, že díky této absenci informací nebyla vzniklá škoda přepravcem předvídatelná

Náhrada škody v plné výši nebo předvídatelné, obvyklé škody?

- Motivace objednatele upozornit, že v jeho případě je škoda z neplnění výrazně vyšší než obvyklá?
- Dopad na cenu plnění?
- Dopad na náhradu škody v případě neplnění?
- Dopad na péči vynaloženou přepravcem?
- Dopad na obvyklé zákazníky?

Riziko

- S uzavřením neúplné smlouvy může být spojeno i určité riziko
- Riziko zde = událost, která znemožňuje plnění
- Z hlediska přístupu jedince k riziku můžeme rozlišit tři základní typy
 - Jedinec vyhledávající riziko (risk-loving)
 - Jedinec neutrální vůči riziku (risk-neutral)
 - Jedinec s averzí k riziku (risk averse)

Riziko

Soud by měl být při vyplňování mezer ve smlouvě veden úvahou, jak by smluvní strany riziko alokovaly, kdyby o něm při podpisu smlouvy uvažovaly s ohledem na maximalizaci svého užitku. Tři principy:

- Riziko nese ten, kdo může riziku předejít za nižší cenu (the cheapest cost avoider)
- Riziko nese ten, kdo se proti riziku může nejlevněji pojistit (the cheapest insurer)
- Riziko nese ten, kdo je v lepší pozici nést riziko (the superior risk bearer)

Riziko – příklad 1

Jedete na zájezd do Itálie, kde ovšem zjistíte, že hotel, kde máte trávit dovolenou, vyhořel a všechny ostatní hotely v oblasti jsou plné. Vracíte se domů a podáváte žalobu na cestovní kancelář pro zkaženou dovolenou.

a) Kdo je v této situaci s největší pravděpodobností „the cheapest cost avoider“, „the cheapest insurer“ a „the superior risk bearer“?

b) Na kterou stranu je v tomto případě efektivní alokovat riziko?

Riziko – příklad 2

Strojírenská firma prodává soustruhy za 1 000 EUR. Je zde ovšem 5% pravděpodobnost fatální vady, po níž si kupující musí koupit soustruh nový.

a) Jaká bude plná cena pro kupujícího, pokud přijme riziko spojené s vadami?

b) Jaká bude plná cena pro kupujícího, pokud kupující může investovat 40 EUR do kvalitní kontroly po doručení?

c) Prodejce může převzít odpovědnost za škodu vzniklou na soustruhu a investovat do kontroly kvality jednoho soustruhu 15 EUR. Plná cena?

d) Strany opomenuly řešit případ vad ve smlouvě, následně se soustruh rozbil a vznikl spor.

- Jaké řešení je efektivní z pohledu ekonomické analýzy práva?
- Měl by kupující dostat kompenzaci?

Riziko – příklad 3

Objednali jste si letecký benzín pro své malé letiště na rok dopředu za 40 Kč/l od současného dodavatele. Výpovědní lhůta obou stran je 1 měsíc. Během plnění smlouvy se cena na trhu zvýšila na 80 Kč/l díky válce v zemích vyvážejících ropu. Během roku Váš dodavatel požádal o přizpůsobení ceny momentální situaci, Vy to odmítáte. Dodavatel přeruší dodávky a Vy musíte získat benzín od jiného dodavatele. Žalujete původního dodavatele za porušení smlouvy.

- a) Lze v tomto případě využít princip „the cheapest cost avoider“?
- b) Lze v tomto případě využít princip „the cheapest insurer“?
- c) Lze v tomto případě využít princip „the superior risk bearer“?
- d) Jaké je efektivní řešení z pohledu ekonomické analýzy?

Kvíz